

چالش کاهش قیمت زعفران و راه بیرون رفت

هفته‌نامه‌ی دهقان / محمد هاشم
اسلمی، مشاور ارشد توسعه‌ی زعفران
در وزارت زراعت

اگر چه زعفران افغانستان در مدت کوتاهی توانسته از نظر کمیت و کیفیت رشد چشم‌گیری داشته باشد و توجه جهانیان را به خود جلب کند، اما کاهش قیمت زعفران و حضور کم‌رنگ زعفران افغانستان در بازارهای بین‌المللی خصوصاً کشورهای اروپایی چالش جدیدی است که سعی شده علل و راه بیرون رفت از آن در این مقاله به بحث گرفته شود.

همین اکنون سرعت انکشاف سطح زیر کشت زعفران در ولایت‌های مختلف افغانستان از سرعت مؤلدیت در فی واحد سطح و رشد زیر ساخت‌ها برای پروسس این نباتات ارزشمند بیش‌تر شده است که درآمد و سود حاصله از تولید زعفران را به شدت کاهش داده است. از طرف دیگر اگر چه در موارد خاص، عمل کرد هر هکتار زعفران در مقیاس تا ۳۳ کیلوگرام ثبت گردیده است، ولی اوسط تولید در سطح ملی خیلی کم‌تر از مقیاس جهانی است. اوسط تولید زعفران در افغانستان متاسفانه از روند کاهشی برخوردار بوده و اوسط آن از حدود پنج کیلو در هکتار طی سال‌های گذشته به حدود ۲,۵ کیلو در هکتار در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است.

با توجه به موضوع فوق، اگر ما اوسط تولید اقتصادی زعفران هر هکتار را حدود ۱۰ کیلو گرام در نظر بگیریم، خلای تولید ما حدود ۷۵ فی صد تخمین زده می‌شود؛ اگر چه با توجه به همین مقدار اندک برداشت نیز، عاید زعفران از هر هکتار از سایر نباتات بهتر می‌باشد. اما با توجه به تحول بازارهای جهانی به دلیل شیوع ویروس کووید-۱۹، شاید اوسط تولید ۲,۵ کیلو در هکتار برای دست‌اندر کاران صنعت زعفران دیگر مقرون به صرفه نباشد. در این صورت ضرورت است تا محور افزایش تولید زعفران به جای افزایش سطح زیر کشت، بر افزایش تولیدکننده‌گی و ارتقای عمل کرد هر هکتار متمرکز شود.

در این رابطه با یک محاسبه ساده، میزان آبی که برای تولید زعفران تنها در ولایت هرات مصرف می‌شود، ۲۰۱ میلیون مترمکعب می‌باشد (۶۷۰۰ هکتار سطح زیر کشت و ۳۰۰۰ مترمکعب آب در هکتار) که با افزایش عمل کرد به ۱۰ کیلو در هکتار عملاً می‌توان حدود ۷۵ فی صد یا حدود ۱۵۰ میلیون مترمکعب آن را صرفه‌جویی کرد و در پهلوی آن، مصارف کود، کارگر کشت و خیشاوه نیز ۷۵ فی صد کاهش یافته و باعث افزایش درآمد دهقان می‌گردد.

خوشبختانه عمل کرد زعفران متکی به پرکتس‌های زراعتی است و مسایل ژنتیکی نقشی در آن ندارد. این پرکتس‌ها مربوط می‌شود به انتخاب پیاز خوش کیفیت، آبیاری به موقع و کافی، تغذیه مناسب و پرکتس‌های حفاظت نباتات که خوشبختانه انجام آن‌ها در مزرعه و توسط خود دهقانان با دریافت آموزش‌های لازم میسر است.

راه حل دیگری که می‌تواند باعث افزایش قیمت زعفران شود، جلوگیری از عمده‌فروشی است. به طوری که این موضوع سبب شده است که برخی از کشورها با وارد کردن زعفران افغانستان به صورت کیلویی و بسته‌بندی مجدد و صادرات دوباره آن از درآمد خوبی بهره‌مند می‌شوند. به طور مثال، سال ۱۳۹۸ در حالی که تولیدکنندگان و شرکت‌های افغانی زعفران را به طور اوسط ۰٫۹۵ دلار فی گرام برای کمپنی‌های خارجی فروخته‌اند، ولی شرکت‌های خارجی بعد از بسته‌بندی، همان زعفران را فی گرام ۶ - ۸ دلار امریکایی در بازار جهانی با برند خود به فروش رسانده‌اند که به اساس نرخ‌های فوق، از فروش حدود ۱۶ هزار کیلو (تولید زعفران افغانستان در سال ۱۳۹۷) زعفران تقریباً ۱۵،۲۰۰،۰۰۰ دلار، عاید تولیدکنندگان داخلی شده است، در حالی که شرکت‌های خارجی در حدود ۱۲۸،۰۰۰،۰۰۰ دلار یعنی مبلغی بالغ بر بیش‌تر از ۸ برابر عاید نصیب‌شان شده است.

وزارت زراعت که در برنامه پنج سال اول زعفران متمرکز بر افزایش تولید و ایجاد تاسیسات زیربنایی مانند ایجاد لابراتوار و تجهیز مراکز پروسس و ایجاد انستیتوت تحقیقات و آموزش و غیره بود، در پلان پنج ساله دوم خود سعی خواهد نمود تا با تمرکز و سرمایه‌گذاری روی افزایش تولیدکننده‌گی مزارع زعفران، بازاریابی مستقیم از طریق انجمن‌ها، شرکت‌ها و اتحادیه‌های تولیدکنندگان، ترویج استفاده از اینترنت برای بازاریابی الکترونیک، به کارگیری بسته‌بندی و استانداردهایی جهانی برای پروسس و بازاریابی زعفران، کمک به سکتور خصوصی، جهت تدوین و معرفی نشان تجاری مخصوص برای زعفران صادراتی افغانستان، سازمان‌دهی مناسب صادرکنندگان و اعمال استانداردهای جهانی ISO, HACCP, CODEX، ایجاد تسهیلات برای کاهش صادرات زعفران به شکل عمده و ایجاد و توسعه تشکل‌های بازاریابی تخصصی، تولید زعفران را اقتصادی ساخته و شرایط لازم جهت افزایش عاید تولیدکنندگان صنعت زعفران را فراهم سازد.